

Bognár Ferenc

Isten képére

Óstörténeti tanulmányaim során egy analógiás vezérelvű, koherens ősnyelvi rendszer nyomára akadtam, mely párhuzamba állítható magyar nyelvünk átvitt értelmű szóhasználatával.

Már *Magyar Adorján* észrevette, hogy egyes idealizált tulajdonságain emlegetve Istent, az végül a beszédes nevévé rögzült, és a bábeli szétválást követően, a törzsek egy-egy kultivált szóbokroknál horgonyoztak le. Kiderült, hogy az ősi szellemiség, Isten gyökér-ideája után adott hasonló nevet a vele rokonnak tartott dolgoknak is! Pl.: *Érosz* > erotika ...; *Janus* > (latin) janua = ajtó, janus = függőhíd, janual = kalács és a január; *Morpheus* > morfium, morfológia, ...; *Charisok* (báj és kellem istennői) > (fr) charm = báj; *Pán* > pánik, ...; *Helios* > heliografia, ...; *Bacchus* > (olasz) bacchanale = tivornya, ivós társaság, baccano = láрма, ...; *Histar/Istár* > sztár, asztrológia, historia, start, (orosz) sztarij = öreg.

A kialakulás tekintetében a tapasztalatok formálta ősi mintakövető ösztönhöz jutunk, mely a gyermeki másoló-korszakkal megalapozott minden további tanulásnak is alapja, sőt még a gondolkodás, mint a világot leképező, másolt modellezés háttérében is a másolás áll.

Ebből az indíttatásból válhatott céllá a közlés terén is analógiás párhuzamokban megjeleníteni isten és a lét lényegét. Ezért a másolt és visszaidézendő környezeti zajok immár jelentést hordozó hangsorait, társították Istennel. megszülettek a hangutánzó, hangulatfestő szavak. Sőt a beszédbe indukált természeti erők, szuggesztív teremtő igévé emelték a kimondott szóképet!

Ókori nyomok tanúskodnak az analógiás szóképzés mellett, és az ok-okozatiság talaján álló tudomány tévesen hátrítja a parányi esélyű véletlenre, az ésszerű egyezések rendszert kínáló sokaságát!

Jól kirajzolódik az ősi állapot

A szoros szógyöki hasonlóság az istent jelentő **Gott**, a Gatt, (férj) a Gottin, (istennő) a Gattin, (feleség) a Gattung (nemzetség) a gut/Gut (jó, ünnepi, érték, dolog, földbirtok, jószág, és vagyon), a Güte (minőség, jószág), a gütig, (jószágos,

kegyes) és a pogány kori isten-képmás Götze, azaz bálvány szavak között, stb. Láthatóan az emelkedett eszmények fontosabbjait istennel kapcsolták egybe, és adott a még a kultúrós gót törzs, és az ide kapcsolódó földrajzi névalakulatok (*Gotland, Göteborg*).

Íme, a másoló ösztön **nyelvi szinten is Isten köré csoportosította a lélek-azonos fogalmak hasonlónak alakított szavait**, és ennek szemléltetésére használom az „*Isten képére*” kifejezést. Az ókori népeknél, az Isteni névmag vonzásában számtalan hasonló gyökű szót találni, amivel tehát lényegi rokonságot jelezhetünk.

Kunok (akiknek ókori elemeik is voltak)

Keleten **Khám**, illetve **Khun** nevű az isten, (Plan Carpin) **Kán** a világi király, **Kám** a lelki vezető, a táltos, **kun** a nép, **Cumánia** az ország. Jakutban **kündü** = tisztelt, de a török nyelvekben embert is jelent a kun szó, ahogy a kant népnyelvünk is használta férfi-ember értelemmel. Fennmaradt a **kun** = nap, (mint időszak) is, és dr. Czeglédi Katalin még számtalan adatot tesz hozzá¹. Stb. stb.

Asszír

Az ősi **asszírok Asszur** országa fölött, **Asszur/Ashur** Isten vigyázó szemei őrködtek, és volt **Assur**² város is. Az **assur, usur** szó király, és őrző jelentésű³, A **síru** = 'hús', vérrokon, a **sarru** = király, mint héberben a **sar** = fejedelem⁴. Uralkodóik nevében megjelenik az istenre, vagy országra, vagy népre, vagy méltóságra, avagy talán mindegyikre utaló gyök: Pl. Nabon-**assar**, Nabopol-**assar**, stb.

Britt

Az i.e. XII. századig visszanyúló brit királylista⁵ egy Brutusszal kezdődik. (Más leiratban Pridéin.) Tőle ered a briton királyok sora és a brit elnevezés⁶. A britaniai brittek élén tehát Brutus/ Prydein ősapa ill. király állt, és vegyük ide Szent Brigittát, a bárdokat, a születés „born” szavát, és a számtalan hasonló felsorolásától eltekintve, a névadó képlet itt is jól kikerekíthető.

1 Bolgár Évkönyvekből (BAHŠI 1680) **Hiány**

2 Ma Kalat-Sergat, in Révai Lexikon

3 Sára (fejedelemnő), ...Szarecer, (akkád: sar uszur, „óvja a királyt”). ...Szaramel, Azaramel: (héb. sar am el, = „Isten népének fejedelme”). ...Szárgon (asszír: „az igaz király”). ...Sesbaccár (babiloni: „Samas őrizze az apát”) Samas + aba + accár (assur) = napisten-apat-őrízze, így asszur = őrző jelentésű. – Bibliai Lex.

4 Puzur-Szin egyik elődje Samsi-Adad, aki „idegen metely”, „nem Assur város husából való”: a felirat kétszer is kimondja ezt a sajátos kifejezést. A sumerogramma, uzu = síru, 'hús', átvitt értelemben vérrokont jelent: A Királylista királynak (sarru) nevez mindenkit. Lásd Komoróczy Géza, *Asszírok: az identitás változásai*, (tanulmány).

5 1136-ban megírta Geoffrey of Monmouth

6 Wikipedia

Hellén

A hellén névadás *Helios* napistennel, vagy *Hellén* ősatyával indítható, akinek Hellé dédunokája itt zuhant a Helléspontusba. Hellas eleinte város és vidék volt, ahol a köznéppé tett heloták is éltek.

Helice városban volt Posidon Heliconicus temploma. Helisson, több görögországi folyó neve, miként a Halys is, és ott a Helicon hegy. Haliartus város, Halieis község. Halonesus kis sziget. Heleia, az athéni törvényszék, és helye, tagjai a heliasták. A hellenotamiák, az athéni pénzügyi hatóság volt. Halteres, a gimnasztika egy neme, a pályabírái a hellanodikai. Rhodoszon Heliosz tiszteletére rendezték a heliaia ünnepi versenyeket. Helépolis az ostromgép, szó szerint város-vívó⁷.

Jón

A hellén-ős *Ión/Jón* törzs mutatja női ősével a legarchaikusabb vonásokat. Bár a *Ión/Jón* athéni őshéroszról eredeztetik a jónokat, de névvételük valójában visszanyúlik a matriarchátusi korba, Io Holdistennőig⁸, aki – mint Égi Tehén –, úgy barangolt a világban, mint a vándorló jónok. Sőt, a hold, íj, és tehén jelentésű Io név beszédessége⁹, archaikus voltot igazol.

Székelés

Ősi szóképi jelentéshalmazával, a székelés név szék részének volt közigazgatási terület, (megye, tartomány,) hatóság, hatalmi-hatósági központ, trón, és ülőalkalmatosság értelme is. Lásd, Háromszék, székesfőváros, és székelés, ezért a régi Doboka vármegyénk székelési helye, az ottani Szék nevű város volt. Az ősi szóképi sok-értelműséget, a későbbi, specializálódási áramlatok szűkítették időnként pusztán egyértelművé, majd a szétvált nyelvekben különböző formájúvá lettek az eredetileg nyilván egy-alakú szavak.

A jelentésoldalak szinte pontos egyezése miatt rokonítható:

- a székelés-magyar Szék (megye, város, lakóhely, trónszék, törvényhatóság, hatalmi központ, székelési hely, és székelés)
- a francia Siege (szék, székelési hely, törvényszék, ülés)
- az olasz Seggio (ülés, székelési hely)
- az ír Suiochan¹⁰ (szék, ülés, pad, ülés, lakóhely, székelési hely, gyűlés, törvényszéki ülés)

7 Főként az ókori Lexikon adataira támaszkodtam. (?)

8 Io + on (népnévképző) = Ioon = Ión

9 Az íj, a hold és a tehén szarvak íves formája lett itt párhuzamba vonva.

10 A keltautód ír SUIOCHAN szó kiejtése szikán. Timaru Kast Sándor: *Kelta magyarok* **Hiány**

– az angol Seat (székhely, lakóhely, országgyűlés, ülés, ülőhely, szék, pad, ülep, fenék, föld, talaj)

Ilyen hatalmas időt és teret áthidaló, szinte pontos egyezés, csak közös gyökerekkel magyarázható. További példák a <https://ősműveltségünk.hu> oldalon.

Összegezzük az eredményeket!

- A beszédes Isten-név tovább-származtatásával születtek a rokon fogalmak.
- *Rendezett ókori állapotokat* találni „népi jellegű szöbokokkal.”
- Az analógiás jellemzőket mutató hiányos töredékek is a hajdani rendszert igazolják.
- Bár a hellén és asszír példák összehasonlítása gyöki eltéréseket mutat, az analógiás rendezőelv egyező megléte, még is csak *ókori nyelvi egységességként* értelmezhető.
- Egységes nyelvből kiindulva, *tükörnyelvi fordításoknak* értékelhetőek a gyökileg eltérő nyelvi irányok, hiszen mögöttük is ugyan azon életmód és néphagyomány állt. Pl. a harcok korszak jellegzetes íjász-lövész-őr jelentését megtaláljuk meg a szkítáknál, az asszíroknál, jáász/ászoknál, és a tigre/tox név változatait használó népeknél, stb. egyaránt.

Magyar nyelvünkben is adott a tükörfordítás lehetősége, elmondhatjuk ugyan azt egy másik szöbokok segítségével is:

– A tanulók a tanodában tanulják a tanító tanította Tant, és utána tanultságukat tanúsítják, a tandikat (ostobákat) eltángálják.

Ismétlés a tudás anyja!

- Az ismerők ismertette Ismével/Eszmével ismerkedők, ismereteiket visszaismétlik.
- A tudományt a tudók tudatják a tudakozókkal, akik ha tudatosították, tudásukat tudatják.
- Az analógiás ***ókori nyelvi egységességet, csak a későbbi különféle kultúrhatások zavarhatták össze,*** és erről is maradtak meg történelmi utalások. (!!!)

Zavaró jelenséget tisztáz *Harmatta János* akadémikus¹¹, az iráni DEV.= ördög, és az indiai DEVA = isten, valamint az indiai ASURA = ördög és perzsa/aszszír ASER = isten szavak kapcsán. A szóalaki rokonságuk ellenére adódó épp ellenkező jelentések, a régi ellenségeskedésbe fordult helyzet miatt alakultak ki. A korábbi közös fogalmak eltérő használatát hozta, amikor az ellenséges másik törzs istenét, alvilági lénynek kezdték tekinteni.

¹¹ *Indiai regék és mondák*, előszó, **Hiány**

A jelentésbeli átértékelődés egyetemleges, látható az ősi Szűzanyáknál:
 – német *Magde* = szűz és szolgáló, ...; német *Dirne* = lány, hajadon, és szolgálólány, kurva.
 – ógörög *Partheniosz* = szűz, *Partheniasz* = ágyas gyermeke (fattyú)
 – latin *Hora* = évszakok istennői, és a svéd: *hora* = szajha, ringyó
 A szűz szónak későbbi szajhává átalakulása is az ősi szemléletváltás lényeges folyamatához köthető.

Poláris ellentétek példái még

– *HEL/HELL/HÖLLE* = pokol és *HOLY/HELGA/HEILIG* = szent,
 – *DEU* = isten és a *DEV* = ördög és a svéd *AS* és *ÁSA* = istenek, az *AS* = dög, tetem
 – olasz *Caldo* = meleg, de a német *Kalt* és angol *Cold* = hideg.
 – cseh *JEDEN* = egy, és a német *JEDEN* = mind. Stb. stb. stb.

Az ősi nevek isteni, ill. idealisztikus gyökerei miatt feltűnően sokszor akadunk a kor aktuális eszményeire utaló jelentésekre, mint földműves, *újász, hős, fényes, nemes, szent, stb.* ezek a szent eszmények kultúraváltás folytán kaptak később ellentétes jelentéstartalmat, és lettek az alantasság olyan kifejezői, mint pl. *pokolbeli, rabló, fattyú, stb.*

Innen eredően találjuk a *holland* és *niederland* = alsó-földi, azaz alföldi névben is az „alvilági” zöngét, amit bizonyít egy felől a *nieder* = alsó, al, alávaló, alrendű¹², más felől mutatja a *HOL-LAND* összecsengése a *HEL/HELL/HÖLLE* = pokol szóval. Biztosak lehetünk dolgunkban, ha a helvétiai *BRIGANTII*¹³ nép alvilági lényére a *HELVÉT* = pokol¹⁴, mellett, a nevükről jött briganti = rabló is utal, és akinek még ez sem elég, az megtalálhatja a régi svájci térképek *PURGER-GAU* = *PURGER*-megyéjét, mely ismét a pokoli = purgatóriumra utal. Az *ARAM*-eusokról is így jöhetett a haramia változat, és a tatár a térképeken eredetileg *TARTAR* = alvilági nép volt szintén. Stb. stb.

Talán nem járok messze a hajdani valóságtól, ha ilyen módon látok beszédességet a népek neveiben.

A látszólagos nyelvi káosz mögött tehát látens rend húzódik meg. (!!!)

¹² Ballagi Mór német szótárában *nieder* = alacsony, alsó, al, alávaló, alrendű.

¹³ A Brigantii egy ága lakott a svájci Bodeni-tónál, (Brigantius Lacus) és Bregenz város nevével egyetemben, emléküket őrzi. Innen vagy elvándoroltak, vagy egy másik águk lehetett, amely az ókori Britannia legnépesebb törzsét adta.

¹⁴ Pokol = *HEL* (holland) = *HELL* (angol) = *HÖLLE* (német) = *ELLE* (lett) = *HELVITI* (izland) = *HELVETTI* (finn) = *HELVETE* norvég = *HELVETE* svéd = *HELVEDE* (dán)

A rend feltárható, csak tisztában kell lennünk a körülményekkel. Jelenünk ott akad el, hogy **az ősök nyelvi logikája élesen elüt az egyedít kereső, modern kutatói szemlélettől.**

Az egységesítő szemlélet teremtett szinte kibogozhatatlan homályt: A leszármazottak felvették elődeik nevét, így eltérő történelmi alakok mosódtak egybe, sőt esetenként még a hasonló nevű istenükkel is egybe olvadni látszanak.

Ez tehát kulturális *sajátossága volt azon koroknak, melyben nem az egyedi jelleg volt a fontos, hanem az ősök univerzalitásával való azonosulás.*

Népnevünk jelentése így lett leékelve

Aram > haramia, (arab) haram és (héber) cherem = szent (átok)!

Jelzőként a hungár: hungár > (angol) hungry = hunger = éhes = ogre (emberevő óriás¹⁵); (arab) mogar = szemét; (román) magara = számár

Profilt kutatva viszont más derül ki

– (ógörög) ANGARos (írva aggaros); (perzsa) HANGAR-os = lovasfutár, tűzjelzés
– Hungár (al-Bakri) al-UNQALus > ANGELus (írva aggelus) = küldönc, hírnök, angyal.

Tehát az ANGARos és az ANGELus is egyfajta küldönc, hírnök, jelentéssel bírt, amit nyilván lovaink gyorsaságának köszönhattünk.

A *Történeti kiegészítések Hungár nevünk bibliai szerepléséhez* c. tanulmányomban még mélyebben és több hasonló esettel érvelek¹⁶.

Magyar nyelvünk esetében szintén fellelhetőek a bemutatott ősi jegyek

– Jól ismert ragozó rendszere teszi lehetővé a fogalmi tovább-származtatást. (szóbokor)

– Analógiás lelkeségét hangutánzó és hangulatfestő kifejezései, és az átvitt értelmű szóhasználat mutatja.

– A másolás részletgazdagságát szolgálja szókincsünk határtalan bősége¹⁷.

15 Lásd Kohn S.: *Héber kútforrások és adatok Magyarország történelméhez*, Bp. 1181., reprint: Akadémia Kiadó 1990.

16 <https://ösműveltségünk.hu> (ahogy írjuk)

17 1–10. megy, lép, jár, kel, halad, szalad, fut, száguld, rohan, lohol, 11–20. inal, iramodik, iramlik, iszkol, hátrál, menekül, takarodik, bujdos, illan, tűnik, 21–30. támolyog, tántorog, vánszorog, araszol, botorkál, sántikál, biceg, buk-dácsol, csetlik-botlik, totyog, 31–40. cammog, slattyog, battyog, caplat, andalog, ballag, bandukol, baktat, kutyagol, gyalogol, 41–50. vándorol, csámborog, cselleng, bitangol, csatangol, csavarog, kujtorog, bolyong, kalandoz, bóklászik, 51–60. lődörög, ténfereg, kószál, kóricál, koslat, ógyeleg, tekereg, barangol, kóvályog, 61–70. bolydul, nyomul, gázol, tarol, taszigál, nyomakodik, tolakodik, tülekedik, sodródik, támad, 71–80. úz, hajt, terel, kerít, sorol, előz, követ, hagy, kaptat, hág, 81–90. ugrál, szökdel, szökdcéssel, szökell, szökik, távoz, távolodik, közelít, közeledik, jön, 91–100. sűrög, forog, térül, fordul, kering, kerül, köröz, húz, hoz, von, 101–110. trappol, menetel, masíroz, vonul, kirándul, költözik, rohamoz, üget, viharzik, gurul, 111–120. kerget, üldöz, hajkurászik, grasszál, tipeg, csoszog, toporog, téblábol, kocog,

– Külön kiemelendő nyelvünk egyedülállóan varázslatos teremtőereje, amellyel egy szóbokron belül is képes kifejezni egy komplex gondolatkört. Pl.: A tanodában tanítók tanítják tanulóiknak a tántorgó tánc tanát, és utána a tántoríthatatlan tanítványok tanúskodnak tanultságukról. Utána a tanítók tanakodnak a tanácsokon, a tandikat (ostobákat) meg eltángálják.

A másolás mestere

Ma sem véletlenül összehányt hangokból alakítjuk ki új fogalmainkat¹⁸. Máig él a „beszédes nevek” hagyománya, és bár szavaink többségénél már nem ismert az allegorikus természet, a Révai Lexikon írói még tudtak róla: „*A jelentésfejlődések (a mai szavak) nagy része (mára) elfeledett Szókép.*”¹⁹

A szóképek még ma is uralják a közlést

„*A csatár kapura lótt!*” – Nincs semmiféle lőfegyver a közelben, de a pályán történetek érzékeltetésére a „lőni” szókép a legalkalmasabb, és a kapu (főnév) jelentése is túlmutat a konkrét tárgy határain, hiszen a hangutánzó KOPP gyök származékaként, az üresség, a kapás, és a befogás-befogadás stb. ötvözött jellemzőit vetíti elénk.

Vagyis a jellemzők kiemelésére és kidomborítására még ma is jellegleíró, „beszédes” szóképeket használunk, így optimalizálva a közlés hatékonyságát és a beazonosítását.

Bőséges mennyiségű kifejezés biztosítja a finom érzelmi tartalmak ecsetelhetőségét²⁰. Nyelvünk ez által képes elvont hangulatokat, érzéseket, benyomásokat is pontosan megragadni, és közvetíteni.

vágtat, 121-130. cirkál, lézeng, nyüzsög, tévelyeg, visz, cipel, ficáncol, mendegél, hord, zarándokol, 131-140. settenkedik, ólálkodik, oldalog, surran, lopakodik, sündörög, kúszik, mászik, csúszik, kajtat, 141. kutat, gyülekezik, csoportosul, ... E magas szám nem magyarázható átvétellel. Mi szükség lenne akár az első 50 után továbbiakat is átvenni? Sokkal kézenfekvőbb, ha a sokszínű érzelmi világot megragadó igényt tekintjük a kifejezés-halmaz okának.

18 Pl. Por-szívó, fagyfalt, óvoda, P.C. (personal computer, azaz személyi számítógép) üzlet-kötő, nyomtató, hang-szóró, szak-értő, mobil-tele-phon, stb.

19 Révai Lexikon szókép cikk: „(...) Szókép, a szólásnak az a módja, amikor az egyik képzetet egy másik képzet nevével fejezzük ki, pl. a népnyelvben galambom, virágszám stb. Ez rendszerint érzelmi okból történik s gyakran a szemlélet bizonyos irányításával jár. (...) A szókép azzal hat, hogy a magában (közönségesen) általános és viszonyítatlan dolgot, egy irányban igen jellemzően kidomborítja akkor, midőn egy másik dolog nevével illeti azt. Mikor Toldi György félrevonult öccsét gubbasztó tűzoknak mondja, a szókép Miklós akkori helyzetének egy vonását emeli ki, mely komikusan hat. Mivel a szókép ilyen határozott vonást ad a képzetnek és a fogalomnak, amikor az elvontat így érzékíti, akkor a költői beszédnek egyik legnélkülözhetetlenebb eszköze. Használata arányban áll a költő nyelvalkotó fantáziájával (képzelőerejével).”

20 Lásd a 24 sz. lábjegyzetet.

Tegyük a bőség kérdése mellé nyelvünk alakí rendszerét!

Az eddigi ősnyelvi rendezőelv nálunk is megtalálható, csak mi szóbokor-rendszernek nevezzük. Nyelvünk tartja még az ősi módit, minőségi alapon „lelkileg” társítja a szavakat.

Jó példa erre a CSÖPP szóbokra: A CSÖPP, hangutánzó gyökből képzett minden további szó a csöppenés lezajlásához hasonlító jelenségeket sorozza együvé a szóbokorba. Vegyük a csapatot!

A természet CSÖPpenő-CSAPódó jelenségéhez hasonló módon alakul ki a CSAPAT: Egységes elemekből, hirtelen módon, de apránként összeálló, összszeverődő, és ha kell részeire szétváló és újra összegyűlő (csapásokat osztogató), képlékeny emberállomány a CSAPAT.

Hasonlít hozzá, de részleteiben mégis csak más jellegüket mutatják felénk a tömeg, a sokaság, a társaság, a banda, a kompánia, a sereg, a had, az ármádia, a szakasz, a kar, a falka, a horda, a brigád, a raj, az osztag, stb. kifejezések.

Vegyük a „cseperedést” (felcseperedést)! Aki felcseperedik, az apró, szinte észrevétlen – de gyors szakaszos – fokozatossággal, a csepegés, csepergés módjához hasonlóan, a (többé-kevésbé,) növekedik, vagyis a csepegéssel telés folyamatának képét származtatja át, a növekedés fogalomkörébe.

E „CSÖPP” gyök hangulatfestő műhelyében született: a csöppen, csappan, a csapódik, a csap, a csapat, a csáp, a csapkodás, a csapás, (ösvény) csapódás, a csapongás, (csap és ing) a csapodár, a csapda, a csapadék, a csépel, a cséphadaró, a csip-csup, a csupán, a csupor, a csoport, a csepeg, a cseperedik, a csipog, a csip, a csipe, (csibe) a csipked, a csipeget, a csipke, a csipesz, a csípó, csípő-fogó, és a csipa, csöpp, csöppnyi, stb. is.

Mindnél az apró összetevők gyors, hirtelen de aprócska mozgásának érzékeltetése jön elő.

Pillanatnyi lezajlásában a „csap-csapás” (ige) jelensége szinte egyezik a csöppenéssel, és ettől válik hangulatfestővé. A csöpp gyökű csöppenés a folyadékáramlások közé, míg a szinte egyező csap-ás pedig az ütések körébe helyezi át, a történést általános jellemzőit.

A szóképzés és névalkotás tehát sosem esetleges, mert a hangok, a hasonló belső tulajdonságok megjelenítésének célját szolgálják.

Magyar nyelvünk, ősnyelv-közeli voltán birtokolhat ősi sajátosságokat. Szerkezeti jegyei és feltáratlan szellemi hajtóerejének sajátosságai túlnőttek a tudományos kategóriák szűk határain. Másoló ösztöne leutánozta és máig megtartotta a természeti hangok és jelenségek rejtett erőit, ezért még számtalan „mágikus” titkot rejt.